

HET TIJ GEKEERT?

Door Victor A.C. Remouchamps, Luitenant kolonel der artillerie (b.d.)

Militair en politiek analist

Het ziet er naar mijn voorzichtige inschattingen naar uit dat de Westerse sancties toch nog bijgedragen hebben tot het opvoeren van de besluiteloosheid bij de heren in het Kremlin. In een aantal artikelen heb ik weliswaar geprobeerd de directe militaire dreiging te inventariseren en te analyseren die op het moment van schrijven met alle waarschijnlijkheid de meest haalbare opties waren, doch die om wat voor reden dan ook, toch niet werden gematerialiseerd.

Het heeft er gedurende het afgelopen jaar een paar keer naar uitgezien dat Putin zijn offensief zou gaan voortzetten, doch telkens bleef het bij militaire plaagstootjes om de gevechtskracht van het Oekraïense te testen en de druk permanent op de Oekraïense ketel te houden. Na een oppervlakkige analyse van het MINSK-II akkoord zag het er even naar uit dat Putin zijn politieke gambiet had gewonnen. Hij had bereikt, dat onder leiding van twee van de drie Europese grootmachten, Poroshenko had moeten instemmen met het geven van autonomie aan de bezette Donbass en dat hij ook zou moeten instemmen met het opdraaien voor de herstelkosten van de volledig vernielde regio.

Daarmee zou Putin niet alleen een enorme PR overwinning hebben behaald, hij zou het Russische publiek nu kunnen uitleggen waarom er duizenden Russische militairen gedood of verminkt waren op Oekraïens grondgebied. Bovendien zou hij een rechtvaardiging hebben gevonden om de miljarden roebels die het hele Oekraïense avontuur had gekost, te verklaren.

Poroshenko heeft echter met zijn aanpak het hele Russische plan ondermijnd.

Het Russische recht-door-zee plan ging uit van de volgende uitgangspunten:

- Er moet een Russisch protectoraat worden gecreëerd binnen de natuurlijke grenzen van de Donetsk en de Luhansk provincies/oblasten, analoog aan de “protectoraten” in Georgië (Abchazië en Zuid Ossetië en in Moldova: Transnistrië). De nog niet bezette gebieden van deze oblasten zou na de verkiezingen van volgens jaar op vreedzame wijze in het nieuwe “protectoraat” langzaam maar zeker worden geïntegreerd (Novorossyia)
- De proxy “republiekjes” zouden echter als “autonome gebieden” wél deel moeten blijven uitmaken van Oekraïne, hetgeen betekende dat alle financiële lasten voor de herintegratie en de wederopbouw van de regio ten laste van Kyiv moeten komen.
- Ruslands belangen zijn beter gediend met de creatie van een kankergezwell binnen Oekraïense grenzen, dan volledige integratie van een vernield stuk Oekraïens grondgebied (circa 5 % van het totale Oekraïense landoppervlak) binnen de Russische Federatie. Tegelijkertijd zou er in de Oekraïense Volksvertegenwoordiging een agressieve pro-Russische oppositiegroep moeten worden geaccepteerd die alles in het werk zou stellen dat de pro-westerse ambities van de regering te bemoeilijken.

Het Russische bezettingsleger zou zich weliswaar dan langzamerhand achter de grens moeten terug trekken, maar er was voorzien in een tijdelijke manoeuvre, waarvan niemand

bij lange na niet kon inschatten hoe lang die periode zou gaan duren. Bovendien blijft de optie nog steeds open om zogenaamde (Russische) "Peace keepers" te stationeren binnen de bezette gebieden, die niets meer of minder dan als bezettingstroepen zouden moeten fungeren en ook nog eens een keer door Kyiv zouden moeten worden gefinancierd. De grensbewaking zou bovendien nog in handen blijven van rebelleneenheden zodat er van een waterdichte afgrendeling en dus van een sluitende controle, nooit sprake zou zijn. Toen eind vorige maand de beslissing viel om gedeeltelijke autonomie te geven aan de bezette gebieden, leidde dat in Kyiv tot felle protesten waarbij zelfs drie doden en meer dan honderd gewonden vielen.

Nu zijn er tekenen aan de wand dat Poroshenko een mogelijk werkbaar scenario heeft bedacht, dat vermoedelijk tot Putin's afgrijzen, nogal afwijkt van de recht-door-zee benadering van het Kremlin.

Cruciaal voor de uitvoering van Putin's oorspronkelijke plan echter was dat het de steun van het Westen zou hebben. En aanvankelijk zag het er ook naar uit dat het Westen zich inderdaad achter de standpunten van Putin had gesteld. Zelfs de Amerikaanse plaatsvervangende Minister van Buitenlandse Zaken; Victoria Nuland, drong er direct al op 20 februari, één dag na de ondertekening van de MINSK-II akkoorden bij Poroshenko op aan, om zo snel mogelijk aan de Russische eisen zoals vermeld in de akkoorden, tegemoet te komen¹. (zelfs al zouden de Russen nog geen aanstalten maken met het implementeren van hun deel van de overeenkomst.)

Poroshenko is er echter blijkaar in geslaagd om een van de voornaamste pijlers waarop het Russische plan was gebaseerd, onderuit te halen; namelijk de steun van het Westen voor de uitvoering van de MINSK-II protocollen, want uit de verklaringen uitgegeven na afloop van de laatste bijeenkomst van Merkel, Hollande en Poroshenko op 24 augustus, blijkt nu duidelijk dat de Westerse leiders inderdaad het huidige scenario van Poroshenko steunen en dat "herintegratie van het bezette gebied van Oekraïne niet zal plaatsvinden op de condities die het Kremlin heeft gesteld".

De Russen hebben kennelijk tamelijk hovaardig over de tekst van de MINSK-II akkoorden heen gelezen en zien nu dat de interpretatie die Poroshenko aan de uitvoering heeft gegeven, (en die nu door het Westen wordt ondersteund) waterdicht is en het Kremlin voor een volstrekt onverwacht dilemma stelt.

Er wordt in de voorstellen van de wijziging van de Oekraïense grondwet nu namelijk niet meer gesproken over de "DPR" en de "LPR"² als territoriale "eenheid", maar over "Sommige regio's binnen de Donetsk en Luhansk oblast. Een formulering die weliswaar naadloos past binnen de MINSK-II protocollen, doch met een volstrekt andere, zelfs tegengestelde inhoud. Hierbij blijft het conflict als zodanig "bevroren" en moet een oplossing bij het Kremlin liggen. Poroshenko heeft volgens het Westen kennelijk met zijn voorstellen om de grondwet te amenderen, tot bevrediging bijgedragen bij de invulling van de voorwaarden van de MINSK-II akkoorden. Met andere woorden "Wij hebben ons deel van de afspraak gehouden, het is nu aan Putin om zijn deel uit te voeren."

¹ Obama wil zo snel mogelijk van het "gezeur" in oost Europa af zodat hij zijn aandacht weer kan richten op de hobby-agenda-punten van de Democratische Partij zoals Klimaat verandering, Cuba en (Oost)Afrika.

² "DPR" en "LPR" : Engelse afkorting van de Donetsk Peoples Republic en de Luhansk Peoples Republic (de bezette delen van Oekraïens grondgebied)

En in tegenstelling tot de Russen, hebben de Oekraïners geen enkele haast. Want de tijd werkt namelijk in hun voordeel. Oekraïne wordt met de dag sterker³, terwijl Rusland met de dag zwakker wordt. Niet alleen wordt Rusland financieel steeds verder in de hoek gedreven en zou Putin maar wat al te graag van zijn Oekraïense avontuur worden verlost, gelet op de kosten in mensenlevens en roebels. Daar komt nog bij dat de leiding van hun Oekraïense kompanen steen en been klagen dat de herintegratie van hun "republiekjes" in de Russische Federatie zo lang op zich laat wachten⁴. Niet alleen onder druk van de rebellen, maar ook om de druk tot spoed om de Oekraïense regering tot een snellere besluitvorming te dwingen, heeft Rusland al besloten tot het nemen van een aantal maatregelen:

- Op 1 september is de roebel officieel ingevoerd als munteenheid. Nu was de roebel al een tijd in circulatie, maar vanaf deze datum is de roebel de officiële munt. Het staatsbudget en daarmee de lonen, belastingen, pensioenen en sociale uitkeringen zullen nu dus in roebels worden berekend en uitgekeerd.
- Met medewerking van het Kremlin hebben de leiders van de DPR en LPR besloten dat er een eind oktober, begin november een "referendum" zal worden gehouden waarbij de vraag zal worden gesteld of de twee "republieken" formeel aansluiting zullen verzoeken bij de Russische Federatie.
- Het uitreiken van Russische paspoorten wordt inmiddels voorbereid. Een bekend scenario dat met succes in Georgië, Transnistrië en op de Krim is toegepast en waarbij de oorspronkelijke bewoner het "recht" krijgt op bescherming van het Kremlin.

Poroshenko heeft echter laten weten dat hij geen enkele haast heeft met het verder uitvoeren van de grondwetswijzigingen en dat hij "hoopt" dat de verkiezingen (op Oekraïense voorwaarden, conform de MINSK-II protocollen, voor het eind van het jaar gehouden zullen kunnen worden⁵.

Poroshenko rekent er op dat wanneer Oekraïne zijn grondwetswijzigingen door de volksvertegenwoordiging kan drukken, Rusland een aanvang zal moeten maken met het invullen van haar belofte om haar troepen terug te trekken en de controle van de grens over te dragen.

Zonder de dreiging van aanvullende strengere Westerse sancties zal dat echter een illusie blijven⁶.

Putin's adviseurs hebben ingezien dat de enige overgebleven optie voor Rusland met het keren van het wijzigen van het standpunt van de Westerse leiders, het tij is gekeerd en in het voordeel van Oekraïne is komen te liggen.

³ DE USA heeft 3000 ultra moderne radio's in het vooruitzicht gesteld zodat de "Command en Control" van de Oekraïense strijdkrachten aanzienlijk wordt verbeterd (een van de zwakste schakels in de Oekraïense verdediging).

⁴ Dat de "leiders" zo snel mogelijk deel willen uitmaken van de RF, ligt voor de hand. Elke andere uitleg van de MINSK-II protocollen waarbij hun grondgebied weer Oekraïens zou worden, zou niet alleen vervolging door de Oekraïense justitie betekenen, maar tevens ook verlies van hun bij elkaar gestolen bezit.

⁵ Een bekende Oekraïense politieke analist; Nikolai Holmov, schat dat een eventuele verkiezing niet voor Pasen 2016 zal plaatsvinden.

⁶ Immers, er staan volgens het Kremlin geen Russische eenheden op het grondgebied van Oekraïne

Putin laat dit al voorzichtig doorschemeren door in zijn interviews niet meer te spreken over “De Russische Wereld” (waar Oekraïne deel van zou uitmaken) en over “Novorossyia” (War een deel van Oekraïne deel van zou uitmaken).

Beide definities zijn op dit moment in de ogen nauwelijks meer relevant. De grote vraag van het Kremlin, is niet meer om een scenario na te streven dat bedoeld is om Oekraïne aan de kant van zijn “Euraziatische” initiatief te krijgen.

Dat voornemen is van de baan.

Wat er nu voor het Kremlin over blijft is:

- Voortzetting van de gewapende strijd, met alle gevolgen voor de Russische economie.
- Opgeven van het “Novorossyia” avontuur, wat Putin hoogstwaarschijnlijk zijn politieke kop zou kosten.
- De huidige situatie voortzetten. Ten koste van nóg meer doden en gewonden, verder verlies van het internationale aanzien van Rusland en van nóg meer miljarden roebels.

Kortom de toekomst ziet er niet al te veelbelovend uit voor de heren in het Kremlin.

Het tij is gekeerd